

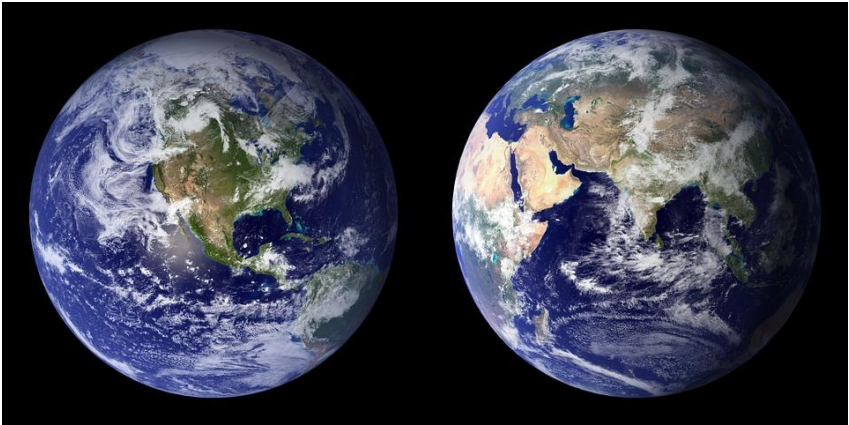
Hatodik nap

A szárazföldi állatok és az ember Nagyhatalmú megbízott az ember

“Majdnem isteni lényé teted, dicsőséggel és fönséggel koronáztad. Hatalmat adtál neki kezed műve fölött, mindent lába alá vetettél: minden juhot és barmot, a mezők vadjait, az ég madarait s a tenger halait, mindent, ami a tengerek ösvényén kering” (Zsolt 8, 6-9)

“Aztán szólt Isten: >Hozzon elő a föld élőlényeket fajuk szerint: háziállatokat, csúszómászókat és mezei vadakat fajuk szerint.< Úgy is történt. Isten megteremtette a mezei vadakat fajuk szerint, a háziállatokat fajuk szerint és az összes csúszómászt a földkerekségen, fajonként. Isten látta, hogy ez jó. Isten újra szól: >Teremtsünk embert képmásunkra, magunkhoz hasonlóvá. Ők uralkodjanak a tenger halai, az ég madarai, a háziállatok, a mezei vadak és az összes csúszómászó fölött, amely a földön mozog.< Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket. Isten megáldotta őket, Isten szólt hozzájuk: >Legyetek termékenyek, szaporodjatok, töltsétek be a földet és vonjátok uralmatok alá. Uralkodjatok a tenger halai, az ég madarai és minden állat fölött, amely a földön mozog.< Azután ezt mondta Isten: >Nézzétek, nektek adok minden növényt az egész földön, amely magot terem és minden fát, amely magot rejtő gyümölcsöt érlel, hogy táplálékotok legyen. A mező vadjainak, az ég madarainak s mindennek, ami a földön mozog és lélegzik, minden zöld növényt táplálékul adok.<Úgy is történt. Isten látta, hogy nagyon jó mindaz, amit alkotott. Este lett és reggel: a hatodik nap.” (Ter 1,24-31)

Az ökológiai lábnyom egy adott népesség természeti "terhének" mértéke, vagyis az a föld- illetve vízfelszín, amely eltart bennünket. Ide tartozik például az általunk fogyasztott gabona megtermeléséhez szükséges szántó, vagy az elfogyasztott hús előállításához szükséges legelő stb. Jelenleg a környezetpusztulás mértékének leginkább elfogadott modellje.

Kép: Pixabay.com

Ha az egész Föld lakossága úgy élne, mint egy magyar állampolgár, két földgolyóra lenne szükség, ha úgy mint egy amerikai, több, mint öt bolygóra! Beszéljünk arról a családjunkban, közösségeinkben, mit tehetünk ökológiai lábnyomunk csökkentése érdekében! „Nincs olyan piac, ahol vehetnénk még egy bolygót!”

Ma a Földön egy főre átlagosan 1,8 hektár biológiailag aktív (föld- és víz) terület jutna, a tényleges ökológiai lábnyom a világ össznépségét figyelembe véve viszont 2,2 ha/fő. Az átlagérték helyes megítéléséhez tartozik az a tény, hogy a világ lakosságának leggazdagabb egyötöde birtokolja a megtermelt javak és szolgáltatások négyötödét.

Kép: Pixabay.com

2003-ban az Egyesült Arab Emírségekben volt a legnagyobb, majdnem 12 ha az egy főre jutó ökológiai lábnyom. Ez az Egyesült Államokban 9,6 ha, Finnországban 7,6 ha, Németországban 4,5 Magyarországon 3,5 ha, Bangladesben 0,5 ha és Afganisztánban 0,1 ha. Számoljuk ki a saját ökológiai lábnyomunkat! <http://www.labnyom.wwf.hu/hu/index>

Magyarországon évente 21 millió köbméter, azaz kb. 4,6 millió tonna települési szilárd hulladék keletkezik.. Ez évente fejenként 400-450 kg hulladékot jelent, és évente mintegy 2-3%-kal nő. A hulladék legnagyobb része még mindig lerakóba kerül. (Az USA-ban fejenként 725 kg az éves hulladékmennyiség.)

A Louvre-ban látható ez a húsvét szigeti faszobor, mely egy asszony-öst ábrázol. Előkelő és fegyelmezett tartása mellett arca szomorúságot, és kétségbeesést tükröz. Élesen kirajzolódó bordái és agyonszívott emlői, alakjának egész soványsága éhezésre és nagy nyomorra utalnak.

Egyre inkább ismert tény, hogy a Húsvét- sziget őslakói egy ökológiai katasztrófát idéztek elő tenger által körülhatárolt szigetükön.

Ez a sziget valaha valóságos földi paradicsom volt, felszínén őserdővel, gazdag állatvilággal. Az első emberek 1600 évvel ezelőtt léptek a szigetre. Eleinte jól boldogultak. Kiépítettek egy elég összetett gazdasági, politikai rendszert, és fejlett, önálló írással rendelkező kultúrát. Ennek a kultúrának a hanyatlása nem hirtelen következett be. A szigetre érkezésük után 400 évvel, kezdett szembetűnően fogyni az erdő. Először csak kenuk készítéséhez és tűzifának használták a fát, aztán az 1200-as évektől egy különös vallási tébolyuk megvalósítása

céljából, kőszobraik szállításához. A hegyek adta kőzetből, vulkáni tufából készítették hatalmas szobraikat. Egyik-másik ezek közül húsz méter magas és 270 tonna. Volt köztük olyan, melyet a kőbányától 10 kilométer távolság-

A hulladék 30%-át a csomagolóanyagok teszik ki. A vásárlás egyben döntés is: befolyásolja a keletkező hulladék mennyiségét, vagy a szállítás során kibocsátott károsanyag mennyiségét. Váljunk tudatos vásárlókká! Ehhez nyújt számos ötletet és szempontot a www.tudatosvasarlo.hu internetes portál is.

Válogassuk ki a gyülekezet könyvtárából azokat a könyveket, amelyek a teremtéssel foglalkoznak! Hozzunk létre egy kis gyűjteményt (a környezetvédelem témájával foglalkozó) újságokból, folyóiratokból, és tegyük mindenki számára hozzáférhetővé! Így nem kell mindenkinek ugyanazokat a példányokat megvásárolnia.

ra hurcoltak el. Pálmafák törzsén görgetve szállították ezeket, és egy másik fafaj rostjaiból font kötelekkel húzták.

A szobrok lassan benépesítették a szigetet, viszont kétszáz év múlva a pálmafa kipusztult. Hamarosan a kötelek készítéséhez használt fa is kiveszett. A XV. Századra az egész őserdőt letarolták, összes fafajtajával együtt. A szigetről szinte az összes fa eltűnt. Nem tudtak többé újabb kenukat sem építeni. Kipusztult a szigeten élő összes szárazföldi madár. Fa hiányában a vízi madarak sem költöttek többé a szigeten. Az erdőirtás miatt a termékeny talajokat gyorsan pusztította az erózió és a talaj egyre soványabb termést adott. Az emberek éhezni kezdtek. Láza- dások törtek ki. Elsöpörték az arisztokráciát, a papságot. Felbomlott a rend, a nemzetségek egymás ellen kezdtek háborúzni. Tombolt az erőszak, elterjedt a kannibalizmus. Amikor az első európaiak rájuk találtak, már az összeomlás utáni, valahogy éppen csak elvegetáló, az egykori húszezres népességnek alig egytizede élt a szigeten. Síralmas fizikai és erkölcsi állapotban. Elkerülhetetlen, hogy a húsvét sziget sorsa és korunk környezeti válsága között párhuzamot vonjunk; egyesek szerint a mai világunk a Húsvét-sziget nagyban.

Használjunk otthon is és a közösségeinkben is újrapapírt a levelezéshez, hidetésekhez, csomagoláshoz! Már több nagyobb kereskedelmi cég is forgalmaz fénymásoló- és nyomtatóbarát újrapapírt, de beszerezhető a fővárosban például az Ökoszolgalat irodájában is. (www.okoszolgalat.hu)

Egy 2005-ös felmérés szerint a magyarok 39%-a (fővárosiak 64%-a) fogyaszt napi rendszerességgel ásványvizet. Ez kb. 1,23 milliárd(!) műanyag palackot jelent évente, melynek legfeljebb 15%-a kerül újrahasznosításra. Az ásványvíz gyakran több száz kilométerről kerül az áruház polcaira, így az elhasznált üzemanyag is terheli a környezetet!

Kosztolányi Dezső: Kenguru

Kivételesen erszényt kaptam a teremtőtől, a saját bőrből, tartós, finom kengurubőrből, akkorát, hogy abba összehordhatnám a világ minden pénzét, s az állatok uzsorása lehetnék. Én azonban ebbe az eleven erszénybe inkább fiaimat helyezem. Ezek is kamatoznak. Fiaimtól unokák születnek, azoktól ükunokák. Példámmal leckét adok tinektek, hogy nincs nagyobb kincs a gyermeknél. Gyűjtsetek gyermekeket.

Ingrid Sjöstrand: Ha fülünket a földre szorítjuk

Ha fülünket a földre
szorítjuk
egy nyári napon,
hallani a motozó gyökereket,
amint a helyüket keresik,
ágbogaikkal
átfonva egymást
a talaj nagy úthálózatában.

Valami szöszmötöl.
Egy giliszta fektet le
csöveket.
Micsoda zsvivaj!
Pockok suhannak metró-
alagútjukban!
És még van, aki
ásót mer nyomni a földbe!

Magyarországon a csapvíz szinte mindenhol fogyasztható, ahol nem, ott erre felhívják a figyelmet, és más úton gondoskodnak a lakosság ivóvíz-ellátásáról. A csapvíz fogyasztása hosszú távon a szervezetünk számára is kedvezőbb. Gyülekezeti alkalmakon palackozott víz és dobozos üdítő helyett kínáljunk kancsóban csapvizet!

Egy kisgyermek kb. 4500-6000 darab pelenkát használ el a szobatisztaságig, amely 1 tonna hulladékot jelent. A mosható pelenka – környezetbarát mosószert használva – kevésbé terheli a környezetet, mint a 300-500 év alatt lebomló eldobható változat. Kapható részben biológiai úton lebomló pelenka is.

„Valamennyi emberi lény polgártársai vagyunk ebben a planetáris közösségben. Készek vagyunk felvállalni a gonosszal szembeni ellenállás közös ügyét más vallások követőivel és azokkal is, akiknek nincs hitük, és azt a törekvést, hogy mozgósítsuk elő, ami a világnak jó, és amelynek részei vagyunk. ”

„Itt és most kezdjük el. Valamennyi kérdés mögött az a kérdés áll, amely összefügg a hatalom és uralom illúziójával. Összefügg a birtoklással. Miről, vagy kiről gondoljuk, hogy ténylegesen a tulajdonunk, rendelkezünk, vagy uralkodunk rajta? Önmagunkon? Más embereken? A történelem folyásán? A föld jövőjén? Vagy Kálvin János mondott igazat, amikor mindezt kezdetről fogva aláírva újra és újra leírta: 'Nem vagyunk a saját magunkéi'? ”

A Református Egyházak Világszövetsége 23. Nagygyűlésének üzenete, 1997, augusztus, Debrecen.

A hulladék mennyisége kreativitással is csökkenthető. Megunt, feleslegessé vált tárgyainkat, ruháinkat ne dobjuk ki, hanem csereberéljük, vagy adjuk tovább a rászorulóknak! Készülékeinket próbáljuk megjavítani, mielőtt kidobnánk! Készítsünk ajándékokat saját kezűleg, csomagoljunk ötletesen: többször használható táskába, textíliába!

2009 a kék vércse és a vetési varjú éve volt, mivel a két védett madár életmódja szorosan összefonódott. A kék vércse hazánk egyik legkisebb, legszínesebb ragadozó madara. Különlegessége, hogy saját fészket nem épít, elsősorban a vetési varjak fészkeit foglalja el, és ragadozó madaraink közül egyedülként telepesen költ.

Cowper V., Maár M.

m

Az Úr cso-dá - san mú - kö - dik, De út - ja rejt - ve
van, Ten - ger ta - kar - ja láb - nyo - má t, Sze -
lek szár - nyán su - han. Mint tit - kos bá - nya
mé - lyi - ben, For - mál - ja ter - ve - it, De
biz - tos kéz - zel hoz - za föl, Mi most még rejt - ve itt.

A varjak ellen indított irtó hadjárat következtében számuk két évtized alatt 90%-kal csökkent! Az ország egész területén nagy fészektelepek eltűntek. Az utóbbi években egyre több varjú menekül a városokba, ahova a kék vércsék nem tudják követni őket. A kék vércse stabil állománya csak a varjak költőtelepeinek megőrzésével biztosítható.

Az elmúlt évtizedekben az egy háztartásban élők száma világszerte csökken. Így kevesebb ember osztozik ugyanazon az energián, háztartási gépeken és bútorzaton, így a fogyasztás valójában növekszik. Az USA-ban egy egyszemélyes háztartásban 17%-kal több energiát használnak, mint egy kétszemélyes otthonban fejenként.

Imádkozzunk!

Bocsásd meg, Urunk, önteltségünket! Nem tudjuk felismerni határainkat, saját munkánk és szükségleteink annyira lekötnek bennünket, hogy közben elfelejtünk hálát adni az ajándékokért, amelyeket tőled kaptunk az előttünk járó nemzedékeken keresztül.

Bocsásd meg, Urunk, szűklátókörűségünket, mely megakadályozza, hogy lássuk a holnapot, és meggátol abban, hogy termékeny és tiszta földet hagyjunk gyermekeinkre!

Bocsásd meg, Urunk, mohóságunkat és önzésünket, összezárt kezeinket, amelyekkel telhetetlenül halmozunk fel mindent, amit érünk, és a végsőkig kizsákmányoljuk természeti erőforrásainkat!

Nyisd ki kezeinket, Urunk, hadd érezzük az osztozás örömét!

Taníts meg minket a magvető büszkeségére, hogy mi is vethessük a magot; és ne azzal törődjünk, hogy kié lesz a haszon, ha itt az aratás ideje! Ámen.

(A „Teremtés ünnepe” című könyv ajánlott liturgiájából)

Becslések szerint az ember átlagosan 10 millió hirdetést lát, mire eléri a 18 éves kort. Felmérések szerint azonban a reklámoknak legfeljebb 2 százaléka eredményes. Ne hagyatkozzunk a reklámok trükkjeire, vásárlás előtt tájékozódjunk a termék tulajdonságairól! A gyerekeket és a fiatalokat ismertessük meg a valódi választás lehetőségével!

Tájékozódjunk mit tehetünk a fogyasztásunk ökológiai lábnyomának csökkentésére! Beszámoló az európai túlfogyasztás napjáról:

<https://wwf.hu/hireink/egyeb-termeszetvedelem/az-europai-tulfogyasztas-napja/>